

A szombathelyi felső ker. iskola önképzőköre fényes diszgyűlést tartott márczius tizenötödikén csinos műsorral, mely igen jól sikerült. A közönség a termet zsufolásig megtöltötte és zajos tapsban részesítette a közreműködőket.

A szolnoki m. k. állami főgymnasiumban a műsor a következő volt: «Szózat». Előadta az ifjusági énekhar. Ünnepi beszéd «Márczius 15-ére», tartotta Klévez Sándor 8. o. t. «Szolnok mellett» Bajzától, szavalta, Szentgyögyi Géza 8. o. t. Czinner D. 8. o. t. alkalmi beszédet tartott, mely valóban az ünnepély legszebb pontja volt. Kubics Jakab 7. o. t. «Ikarus»-t szavalta, mely után az ifjusági énekhar a «Honfidal-lal bezárta az ünnepélyt.

A bajai főgymn. «Tóth K.» köre hagyományos kegyelettel ünnepelte meg a szabadság nagy napjának ünnepét. F. hó 14. diszgyűlést tartott a következő tárgysorozattal: Elnöki ünnepi beszéd, mondta: Török Konstant, vezető-tanár ur. «Erdélyben» Petőfitől: előadta Tuczakovits J. 8. o. t. «Talpra magyar» Petőfitől, szavalta Steinfeld Ármin 6. o. t. «A hazáról» Petőfi, szavalta Emmerth Károly 5. o. t. «Márczius 15» Jakab Ödöntől, szavalta Schwartz Oszkár 6. o. t. «Első esküm» Petőfitől, szavalta Spitzer Zoltán 7. o. t. «Szülőföldemen» Petőfi. szavalta Hahn Dezső 8. o. t. «A fogoly lengyel» Csengerytől, szavalta Bruck Aurel 5. o. t. »A szabadságról» Kiss J. szavalta Kovács A. 7. oszt. tanuló.

A rozsnyói ág. h. evang. főgimnázium «Petőfi-köre» az intézet földszített tornacsarnokában a következő műsorral ünnepelte márczius 15-ét, Rákóczi-induló, előadta a zenekar. Talpra magyar, szavalta Gundellinger József 8. o. t. Kossuth sírja, énekelte a dalkör. Alkalmi föl-olvasás, tartotta Havas Nándor 7. o. t. Koldus-ének Arany Jánostól. Szavalta Kovács Béla 7. o. t. Kurucz nóták, énekelte a dalkör. «Az agg őrmester» Bérangertől szavalta Czimmermann Rezső 8. o. t. Magyar dalok, játszotta a zenekar.

A sátoralja-ujhelyi róm. kath. főgimnázium által 1897 márcz. 15-én tartott ünnepély műsora a következő volt: Honvéd induló, előadta az ifj. zenekar. Beszéd, irta Bauer Lénárd, k. r. tanár, elmondta Kovács Endre, Rákóczy és magy. gályarabok éneke. Előadta az ifj. énekhar: Petőfi «Nemzeti dal», E. Füzesséry Géza 8. o. t. Magyar népdalok ifj. zenekar. Bihar kesergő. Hegedűn Deák Gyula 8. o. t. Pósa, «Dal a hazáról, Ambróczy 1. o. t. A kiált szava és Erdőben, az ifj. énekhar. Árpád síralma, szavalta Farkas Dezső 5. o. t. Hymnus énekhar. Rákóczy induló előadta a zenekar.

«Kosmos» műintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

FEJTÖRŐ.

— Rovatvezető: Császár József. —

1. Számítási kérdés.

Melyik számból kell (a-b) és (a+b) mennyiségeket kivonni, hogy a két különbség viszonya egyenlő legyen a : b viszonyával?

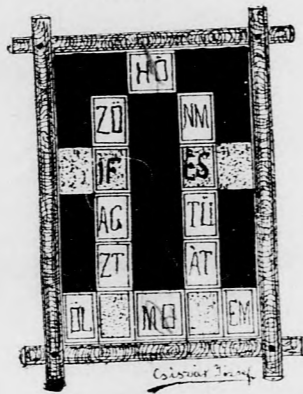
2. Földrajzi kérdés.

Melyik folyó az Kongó államban, melynek felső folyása Uelle-Makna nevet visel, a mely Kibi néven a Kék hegyekben ered s öt ágra szakadva, 19 km-nyi deltával hova ömlik?

3. Természetrizai kérdés.

Melyik növény az és melyik rendbe tartozik. melynek levele öt karélyu; gyümölcse kellemes savanykás ízű piros vagy fehér bogó?

Képrejtvény.

A 10-ik számban közölt fejtörő kérdések megfejtése:
Számítási kérdés: 12 nyelő volt.
Földrajzi kérdés: Waal.
Történelmi kérdés: Ziska János. Zsigmond ellen védte Prágát 1420-ban.

Természetrizai kérdés: A hosszú farku tobozka (manis longicaudata); a foghjasok (edentata) rendjébe tartozik.

Képrejtvény: Varju Péter felvirágozta kalapomat.

Helyesen fejtették meg:

Kövesi Rudolf, Simon János, Csipke Pál, Schvarcz Izidor, Lupis Gyula, Márton J., Gyárfás Elemér, Varkonyi Rezső, Nagy László, Dudás György, Bándi Ignác, Csilcsér Ernő, Schulz Ármin, Róth Ottó, Slákovits Gergely, Kohn Vilmos, Brichta Manó, Konecsny Béla, Costescu Mihály, Tóth Imre, Lindauer Ferencz, Mandel György, Konratovics Irén, Bauer Béla, Zoltvány Mihály, Rozenberg Dezső, Kármán József, Krausz Jenő, Tuboly Imre, Keresztes György, Tolnay István, Fleischman Pál, Nagy Béla, Sélley Kázmér, Farkas Aladár, Lederer Gyula, Bornemissza István, Weisz Jenő, Füg Dénes, Halasi Kálmán, Kiss Ernő, Simon Ernő, Goldner Samu, Waizenkorn Jakab, Székely Győző, Haerter Adám, Sáfár Elemér, Steiner Albert, Ádám Gyula, Kejzlár Gyula, Sauer Berthold, Bisicz György, Rosenfeld Richard, Stefanovics Gyula, Márton S.

A kitűzött könyvjutalmat Halasi Kálmán nyerte el Keszthelyen.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26808. sz. alatt
A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA

Előfizetési árak:		SZERKESZTI:	SZERKESZTŐSÉG:
Egész évre	4 frt.	Dr. RUPP KORNÉL	Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
Fél évre	2 frt.	főgymnasiumi tanár.	KIADÓHIVATAL:
Negyed évre	1 frt.		Budapest, VI., Teréz-közp. 23. sz.
Megjelenik minden vasárnap.		Kiadja a „Kosmos” műintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.	KÉZIRATOKAT nem adunk vissza.

Krónika.

Tavaszi. — A krétai bonyodalmak. — Kossuth gyász. — Sub auspiciis regis. — Géczy István és Dóczy Lajos. — A Telegi jutalom.

Márczius 21-én hivatalosan, már tudniillik a világrendszer saját külön Bud. Tud.-jának jelentése szerint, megkezdődött a tavasz. Jönnek a vándormadarak, jönnek a verőfényes napok és jönnek a «szezón»-költemények áradó hullámai. Magam is szeretném, ha ódai hév csapna föl lelkemben és merő jambusban szökellő, dactylusban lengedező sorokkal szánt-hatnám tele a papiros csábitó fehér mezejét. Csakhogy ez az ódai hevület csudálatos esőkönyösséggel késik. Ne kívánjanak kedves olvasóim furor poeticust az emberfiától, mikor prózai télkabát alatt kell szorokodnia és esernyővel kezében kell védekeznie a szitáló eső, meg a szélnek állhatatos ostroma ellen. Adtál Uram tavaszt, csakhogy egyelőre nincs benne köszönet! Locs pocs a földön és borus felhők az égen.

Borus felhők lustálkodnak Európa egén is és nem tudni, mely pillanatban nyílik meg méhük, hogy nem esőt, de — bombazáport szakajtsanak az emberek fejére. Kréta és Görögország! E nevektől viszhangos most a világ, ezeket hordja ajakán a közvélemény és a sajtó. A diákok is nagyra vannak a krétai bonyodalmakkal. Esményképek gyanánt állítják maguk elé ama francia és belga egyetemi polgárokat, kik elmentek harezolni a hellének mellett. — A kis-kerek-egyház mezőszalóki gimnázium padjain esupa kisebb kaliberű Byronok gunnyasztanak, általában pedig nagy garral azt hirdetik (kiváltkép a gyöngé tanuló): «Szeretjük a görögöket, de nem a görögöt! (értsd: görög grammatikát).

Ott hagytuk el, hogy a nagyhatalmak azon tanácskoztak, melyik félnek fogják pártját. Hát bizony ez a tanácskozás kissé nagyon sokáig tartott, a nagyhatalmak nehezen bírtak megegyezni s ama hír járta, hogy «koncert-jükből» hiányzik az «összhang». Ez alatt a görög felkelők vezére, Vasszos ezredes, 3000 főnyi csapatával diadalmasan nyomult előre és hatalmába kerítette jóformán az egész Kréta belsejét, míg a parti városokban európai tengereszek örködték a rend fölött. Mennyire szükséges volt ez, mutatja ama körülmény, hogy Kaneában a török csendőrök hiányos fizetésük miatt föllázadtak és agyonlőtték saját ezredesüket. A hatalmak katonái csak nagy nehezen szoríthatták őket megadásra.

Az általános fölfordulás és zavargások közben végre létrejött a nagyhatalmak megegyezése. Márczius 2-án a nagykövetek jegyzéket adtak át a görög külügyminiszternek, melyben kijelentik, hogy Görögország jelen körülmények közt nem keblezheti be Krétát, hanem a sziget autonómiát fog kapni, a szultán védnöksége alatt. Egyben fölszólítják Görögországot, hogy hat nap lefolyása alatt vonja vissza csapatait, meg hajóit, különben semmi kénszertől nem riadnak vissza. — A kis Hellász azonban nem igeit meg a kemény ultimátumtól, sőt sarkára állott és a hat nap leteltével kibocsátotta viszonzólevelét, melyben a hajók és csapatok visszavonását lehetetlennek mondja. Kéri egyszersmind a nagyhatalmakat, engedjék meg Krétának az anyaországhoz csatolását és bízzák e tekintetben a választást a szigetre,

hogya a rend helyreállása után népszavazattal döntson hovatarozása kérdésében.

Mindenesetre rokonszenvre méltó ily kicsi népnek hősi magatartása, amde a politikában nem a szív uralkodik, hanem az ész szava. A nagyhatalmak megegyeztek, hogy békés blokád utján vivják ki a békességet. Száztíz idegen hadihajó körülzárja Kréta szigetét s így lehetetlenné teszi a felkelőknek a tengerről fegyverekkel és élelmiszerekkel való gyámolítását. Most vasárnap (20-án) hirdették ki e békés blokád kezdetét. Az ostromállapotnak máris meg voltak a maga szomorú epizódjai. Egy orosz hadihajón borzasztó robbanás történt, mely mintegy harmincz áldozatot követelt. A sors továbbá úgy akarta, hogy a mi irodalmunk hadihajója menjen először át a tűzkeresztségen. A *Sebenico* nevű osztrák-magyar torpedó rálőtt egy görög gályára, mely a zárt át akarta törni és azt elsüllyesztette.

Az időjárás uralkodó borussága meghatóan illett ama gyász komor fenségéhez, melylyel a magyar nemzet mult vasárnap *Kossuth Lajos* sírdombját megtisztelte. Szombaton mult három éve, hogy a turini remete meghalt. A hazafias kegyelet elzarándokolt pihenőhelyének szentélyéhez. A gyász impozáns mértékben nyilatkozott meg. Délután két óraker indult meg a menet, melynek eleje már künn jár a kerepesi-ut végén, mikor az utolsó fekete fátyollal borított zászló a Múzeum-körút sarkán bekanyarodott. A budapesti függetlenségi kör és párt haladtak az egésznek élén, utánuk pedig a 48-as öreg honvédek széles sora jött, kikre lehetetlen volt meghatottság nélkül nézni.

A temetőben a dellszaki növények és virágok díszével fődött sir mellett a rákospalotai tűzörség vont falat. A Himnusz után Rátkay László országgyűlési képviselő mondott hévvel, tüzzel telt gyászbeszédet, melyet az egyetemi ifjuság, a demokrata-kör, a monori polgárok, függetlenségi kör, iparos ifjak stb. szózatai követtek. Minden szónok koszorút, bokrétát helyezett a drága halomra, mely szinte eltűnt az illatozó virágözön alatt. Mire leborult az este, a temetőben néma esőnd lett, de a Kossuth sírkörlátján lobogó négy szövének hirdette még a magyar nép gyászát . . .

Krónikás kötelességünk teljesítése közben örömmel tölt el bennünket ama szép ünnepség regisztrálása, mely ugyancsak vasárnap Kolozsvárt folyt le. Mely ifjunak szive ne dobana meg ennek hallatára? Sejtelmes vágyakozás és serkentő ambíció kell, hogy költözék kinek-kinek szívébe. Egy fiatal élet kapta a minap vasszorgalmának és sikereinek győ-

nyörü pályadíját: *Kolozsvári* Bálint jogszigorlót avatták doktorrá *sub auspiciis regis*. A király képviselőjében *Zsilinszky* Mihály közoktatásügyi államtitkár jelent meg az ünnepségen, melyet a Vigadó dísztermében, a város előkelőségei és óriási közönség előtt Farkas Lajos egyetemi rector nyitott meg. Kolozsvári Bálint előadta doktori értekezését a «házassági közszerzemény»-ről és letette az esküt. Klupathy dékán ekkor fölavatta doktorrá. *Zsilinszky* államtitkár ezután gyönyörű beszéd kíséretében avatott doktorrá a király gyűrűjét az új doktornak. «Kolozsvári Bálint — végezte a királyi biztos — érezned kell, hogy ez a drága köbgyűrű nem közönséges ékszer, nem hiu csecsebecse, hanem ereklye, melynek valódi értéke mély erkölcsi jelentőségében rejlik. A szó legszebb értelmében jegygyűrű ez, mely téged a haza szolgálatára kötelez. Zalognak kiválthatatlan, bilincsnak föloldhatatlan, ajánlédnek megbecsülhetetlen. A haza áldozatot és munkát követel, csak áldozattal és munkával bizonyítjuk be szeretetünket iránta. Ez a gyűrű legyen kötelességed szent jelvénye».

A közelgő tavasz fuvalma két, igazán Isten kegyelméből való költőt szólaltatott meg. Az egyik még ismeretlen, kezdő énekes, de énekével egyszerre a kiváló dalosok sorába emelkedett. A népszínházban adták óriási hatással a *Gyimesi vadvirág* című népszínművet s a közönség frenetikus tapsal hívta a szerzőt. Meg is jelent az a kárpit előtt: egy magas, sovány, sápadt fiatal ember, kinek arczáról lerittak a szenvedések és nélkülözések nyomai. *Géczy István* a neve és közönséges vidéki vándorszínész. Egész lénye emlékeztet Tóth Edére, kit a «Falu rossza» oly varázsütéssel rántott ki a névtelenség homályából. Valóban, a «Falu rossza» óta nem íródott oly jeles népszínmű, mint a «Gyimesi vadvirág». Targyát a csángó népeletből veszi, az egészben őserő forr, hatalmas drámai jelenetekben és keresetlen, magával ragadó fordulatokban bővelkedik. Nyelve is üde, zamatos és törő metszett.

A «Gyimesi vadvirág» különben a Rusztféle ezer forintos népszínmű-pályázatra készült és a pályadíjat egyhangulag elvitte legkömolyabb versenytársa, a Bokor Józseftől irt *«Mária bátyja»* elől. Bizonyára a vidéket is hamar be fogja járni és akkor a vidéki diákok épugy gyönyörködhetnek benne, mint fővárosi kollégáik.

A másik színi költő, ki hosszas hallgatás után most lépett föl újabb darabbal, *Dóczy Lajos*. Olvasóink tudhatják róla, hogy «*Csók*»

című munkája az utolsó évtizedek legjobb vigjátéka. Most előadott darabja az *Ellinór királyleány*, szintoly csapáson halad, mint amaz: a romantika mesgyén. Finom költői alkotás, bájos, nemeshangu mű; Skóciában játszik és ama tárgyat dolgozza föl, melyet Arany László «Elfrida» cz. költői elbeszélésében. A Nemzeti színház közönsége perczekig hívta a szerzőt s mikor végre megjelent, hosszan és lelkesen éljenezte és újra meg újra szólította a lámpák elé, hogy háláját lerőjja a mű szépségeiért.

«Ellinór királyleány» tavaly nyerte meg a Teleky-díj száz aranyát. Ennek kapcsán em-

lítjük meg, hogy e klasszikus pályázat eredményét a minap tették közzé. Tíz versenyző darab közül «*A botrány*» című, spanyol trocheusban irt ügyes vigjáték lett a nyertes; szerzője legifjabb *Szász Károly*, kinek egy egyfölvonásos vigjátékát két esztendeje adták a Nemzeti színházban.

Láthatjuk tehát, hogy az irodalmi termelésre nincs panasz és költői berkeinkre rásüt az áldott napsugár. Csak így legyen ez mihamar a természetben is! Szakadozzanak meg a komor fellegek, törjön elő a vidám verőfény, elűzve a borut és örvendetes eseményeknek láttatva bekövetkezését!

Referens.

A rétségek fia.

— TRELLEK FERENCZ ifjusági regénye. —

(13)

HARMADIK FEJEZET.

Puck még pittymalat előtt fölserkent, a parthoz lopózott és sasszemeit szétjáratta az egész tájon, aztán fölhatolt a prairie széléig és ezt kutatta át; de gyanus jel nem mutatkozott. Látta a kiowák lovainak nyomait, látta, hol vezetnek le egészen a vizig és eltökölte, hogy ugyanazon helyen kelnek át.

Fölkeltette a még mélyen alvó Pált, mindketten lóra szálltak és ép akkor lovagoltak be a folyóba, midőn a nap első sugarait küldte széjjel a menyboltozaton.

A víz mély volt és ragadó s hatalmas lovagló művészet kellett hozzá, hogy a lovak fejét a víz színén tartsák és az árral vívott küzdelemben támogassák őket. Végre az állatok egy homokzátóny padlóját érezték lábaik alatt, valaminthogy az Arkansasnak egész felső folyása telisedteli van hintve homokzátónyokkal és így tovább nyargalhattak.

Tán még csak száz lépésnyire voltak a parttól, midőn Puck vas kézzel ragadta meg Pál vállát, e kiáltással: «Le!» kiszállította a nyeregből, maga pedig labda módjára szökken a lováról.

Ugyanezen pillanatban, puskadörrenés kíséretében egy golyó repült el fölöttük.

Puck azonban, a mint lovától fődözve ott állt a sekély vízben, gondolat-gyorsasággal rántotta képe mellé karabélyát és elsütötte. Azzal odakiáltott Pálnak: «Előre! Úszszál lovad mellett!», magával húzta paripáját és mindketten az árba merültek.

Puck, ki úgy uszott, mint a delfin, egyszeriben partot ért és lovát a vízben hagyva, el-

tűnt a bozóttban, Pál is követte és mihelyt szárazföldön állt, nyugtalanul nézelődött körül az ellenség után. is magára hagyta lovát és legunnyadt egy fa mellé, lövésre készen tartotta puskáját, melyet szárazon került áthoznia a vizen és a sűrűséget fűrészte.

A mint dobogó szívvvel ott feküdt, egyszerre csak megrezdültek előtte az ágak . . . göresösen szoritotta magához puskáját . . . most lassacskán szétváltak és . . . a vér hűledezett ereiben . . . egy indiánnak barna ábrázatát pillantotta meg, kinek villogó szemei kímelve néztek széjjel, miközben halkkal lépdelt a folyó felé.

Pál lövésre készült, amde, noha ép előbb röpiült el feje fölött egy gyilkos golyó, mégis visszaborzadt attól, hogy fegyverét emberre löjje ki.

A vadember most meghökent és fölemelte fegyverét. Talán észrevette őt? De mielőtt még az ifju megállapodásra juthatott volna, két hosszú kar, a Puck karjai tűntek föl az indián mögött, két izmos kéz kulesolódott a meglepett vadember nyakára meg karjára és iszonyu kiáltással rogyott ez a földre, védtelenül Puck hatalmában.

A rétségek fia hozzászokott, mint kell meglepni a párduczot tanyáján és nesztelenül mint a kigyó, odalopódzott az indiánhoz.

Most Pál is felugrott és Puck segítségére futott. A vadember ott hevert arczával lefelé és a törpe egy szíjjal hátra kötötte karjait könyökén felül. Az indiánt, ki mellett ott feküdt elejtett puskája, kése és tomahawkja övében lévén, ily módon ártalmatlanná tették.

— Igy, ficzkó, mondá Puck, téged megcsiptünk. Most pedig mutasd magadat.

Fölemelte a vörösbőrűt. Testének felső része teljesen póre volt, míg az alsón bőrnadrágot hordott. Külömben még fiatal embernek mutatkozott, kinek vonásai elpalástolhatatlan rettegést fejeztek ki, midőn a törpe haragos ábrázatára nézett. Sötét pillantása Pált kereste föl, majd újólá Puckra szegeződött. Ez ülő helyzetbe igazította a foglyot.

— Vedd el a szekerezéjét és kését, Pál.

Az ifju, ki merően nézte a hallgatag foglyot, megtette ezt, fölemelte a puskát is és félrevette a fegyvereket. Puck pedig higgadtan elővette széles, tündöklő kését és megvillogtatta a kiowa szeméi előtt.

— Beszél-e angolul, vörösbőrű?

A vadember mit sem felelt.

— Beszéled-e a cheyennek nyelvét?

Most sem hangzott válasz.

— Jó, a kiowa hallgat. Szíve a mi skalpjainkra áhítozott és most a magát fogja elveszíteni.

Lehuzzuk ennek a ficzkónak fejbőrét és aztán társai után küldjük; veres koponyája megmondja nekik, hogy a «Szürke Medve» javas embere üldözi őket.

Bőszült arc kifejezéssel ragadta meg a vad hajzatát és késsel fegyverzett kezét magasra emelte.

— Mit akar a javas ember? fakadt ki jól érthető angol nyelven az indián, miközben remegés futotta végig testét.

— Ah, hát a kiowanak van nyelve? És

Puck leeresztette kezét. — Ha drága előted életed és skalpod, ficzkó, úgy felelni fogsz kérdéseimre. Meghallgatlak, hogy igazat beszélsz-e; mihelyt hazudsz, megragadom üstöködöt.

— Kérdezzen a «javas ember».

— Egyedül van-e itt a kiowa, vagy még több törzsbelije lappang a bozótban?

— Egyedül van.

— Jó. Hol van Varjutoll?

Az indián ábrázatán a bámulat kifejezése tünt föl és így válaszolt: «A rétségen száguld».

— Hol van a kiowák tábora?

A vadember csak némi habozás után válaszolt: «Lenyúzza-e fejbőrömet az orvoságos ember?»

Puck merően nézett rá villogó szemével és aztán a rendesnél is lassabban felelt: «Nem fosztalak meg skalpodtól, ha igazat fogsz beszélni».

A törpe egyénisége, úgy látszik, varázslatos hatást gyakorolt a fiatal kiowára, mit még bizonyára növelt csak Puck herkulesi ereje, melyet a fogoly saját magán oly közvetlenül tapasztalt; sőt még a kis ember nehezkes beszédmódja is imponált az indiánnak. Puck elég sokat közlekedett a vörösbőrűekkel, hogy megtanulhatta a velük való bánás minden csinját-binját és nagyon is tudatában volt személye hatásosságának.

Miután a fogoly biztosítékot nyert sorsára nézve, így felelt: «A kiowák az Oshonta partján táboroznak, ott, hol a nagy folyamba szakad, a sziklák között».

— Jó. Hol van a Szürke Medve?

— Varjutollal lovagol.

— Jó. Tudtam, hogy eljöttök hozzánk, mióta a Pig-sziklán tartott gyűlésről hallottam (az indián ámulva fülelt e szavakra), ámde egy csalfa madár azt sugta fülembe, hogy később fogtok jönni. Rászedett engem és ezért lakolni fog. Téged, mint kémeket hagytak hátra?

— Nem, Mana nem birt lóra ülni, oly súlyosan nehezkedett rá a Szürke Medve talpa. A fogoly ezzel azt jelezte, hogy oly fiziamódásokat szenvedett, melyek a lovaglást rá nézve lehetetlenné tették.

Puck kaczagott.

— A Szürke Medvével való harez nektek több mint két halottotokba került?

Az ember bámulva nézett rá. «Két halott volt», mondá aztán.

— Hogyne, a kit a Szürke Medve fához csap, vagy torkon ragad és földhöz sújt, az nem kel föl többé.

— Az «javas ember» mindent tud, jegyzé meg a bámulatában hüledező rézbőrű.

— Magától értetődik, hogy mindent tudok. Most csak egy gonosz szellem kápráztatta el kis időre szememet, hogy nem láttam a kiowákat a Verdigris sziklái közt táborozni és az Arkansason lefelé menni. De most tekintetem ismét messzire hat. Hol van lovad?

— Elvitték a többiekkel együtt.

— És Manának, ki itt feküdt sebesülten, kedve szottyant a mi skalpjainkra?

— Láttam a sápadt arcot és fölbőszültem.

— Nem ismerted a Szürke Medve «javas emberét?»

— Nem ismertem őt.

— Nos jó, most ismered. Ha a Szürke Medvének csak hajaszála is görbül, kiirtom egész törzseteket.

Az indián megremegett.

— Mikorra tüzték ki kintatását?

— Mikor a vadászok megjönnek északról.

— Jól van. Mana igazat mondott, tehát meg fogja tartani skalpját.

A fogoly megkönnyebbülten lélegzett föl. Puck pedig intett Pálnak, ki feszült figyelemmel hallgatta e párbeszédet, hogy vonuljon vele félre.

— Most hát tudjuk, merre kell bátyánkat keresnünk. Nagy az ut, de sietősen meg kell tennünk.

— De mint akarsz rajta segíteni, Puck?

— Azt még nem tudom.

— Hiszed-e, hogy az indián igazat beszélt?

— Hiszem és különben is tudom, hol szoktak tanyázni a kiowák. Az a fő, hogy a cheyennek számára jeleket hagyjunk hátra, melyek utba igazítják őket, merre kell bennünket keresni.

— Te azt reméled, hogy követni fognak?

— Remélem. De most falatozzunk, mert hosszas lovaglásra kell erőt gyűjtenünk. A kiowáknak nagy az előnyük, noha bátyánk ugyancsak ad dolgot az ő apró lovaiknak! És elégülten nevetett magában. Azzal füttyentett a Thundernek és az állat azonnal előporoszkált a bokrok közül. Eleséget szedtek elő a tarsolyból és visszamentek foglyukhoz.

— Akar-e a kiowa enni?

Ez igenlőleg intett.

Puck megkötözte lábait és azután kioldozta a szíjjakat, melyek karjait összenyűgözték. Kenyeret meg húst adott neki és mindhárman jóízűen falatoztak. Evés után Puck zsebredugta kését és így szólt:

— Hát most mit csináljunk veled, barna ficzkó? Megígértem, hogy skalpodat meghagyom, megölni nem akarlak, mert vért csak a legvégső esetben szoktam ontani. De hát mitévő legyek veled, hogy továbbra ne árthass nekünk?

Az indián mélységes figyelemmel hallgatta és jól megértette, hogy nem akarják megölni; ezért az öröm villanása czikázott át sötét, kifejezéssel teljes ábrázatán.

— Mana nem fog ártani a «javas embernek», nem tud lovagolni, járni is csak nehezen bír, sánta.

— Jól van hát; ha majd elnyargalunk, megoldjuk kötelékeidet.

— Mana éhen hal puska nélkül.

— Ezt nagyon sajnálnám, de a puskát nem adhatom oda Manának, mert kellelén túl áhítozik a halványarcuak skalpjaira. Hanem a Verdigris partján hever két holt bölény, ott a kiowa táplálékot talál, míg elég erős nem lesz hozzá, hogy társai után menjen. A kiowanak bizonyára van lassoja?

— A ló elfutott vele.

— Annál rosszabb. Késedet és tomahawkot meghagyjuk, aztán lásd magad, mint boldogulsz a rétségen. Puck elvágta a zsineget, melyek az indián lábait lebéközták, azzal ő meg Pál lóra pattant és elvágattak a prairie felé. — Az utolsó fák egyikének kérgébe egy nyilat metszett a törpe, melynek hegye északnak mutatott.

— Mit jelent ez?

— Ez fogja megmondani Cayugasnak, merre keressen bennünket; ő jól ismeri az Oshonta melletti táborhelyet.

— De a kiowa megsemmisíti majd a jelet.

— Nem hinném. Azt fogja gondolni, hogy valamilyen titokzatos «medicina», a mint az indiánok minden varázsszert neveznek és hozzá sem mer nyulni. De lám, itt van előttünk tisztán a nyom, rajta, vágassunk irányában, mint az éhes farkasok.

Letették itt a kiowanak kis szekerezéjét meg kését és a nélkül, hogy lovaikat sarkantyuznák, gyors iramban haladtak előre azon az észak felé vezető széles nyom mentében, melyet mintegy husz paripa hagyott hátra. Körülbelül három óra múlva egy párját vesztett lovat találtak utjukban. Puck megállította ménjét és megszemlélte az állatot, melyről levették a nyergét és zabolát.

— Ezt tönkre lovagolták: a Szürke Medve tulságosan nehéz ezeknek a lovaknak. Még nem egy lovuk adja meg az árát, míg az

Oshontához érnek, ha nem lassítják menüket.

Tovább lovagoltak. Alig tettek meg azonban száz lépést, mikor hirtelen, mintha a földből nőtt volna ki, egy indián harcos magasodott föl előttük.

Hihetetlen gyorsasággal ragadta föl Puck puskáját, melyet a nyergén keresztbe fektetett, tüstént rá azonban ismét lebocsátotta.

— Ah, ez Cajugas!

(Folytatása következik.)

Nagykőrösi királyjárók.

A „Tanulók Lapja” számára írta: dr. Sölymosy Sándor.

(12)

— Ha idekint kell meghálnunk, megfagyunk, — szepegte. Vagy megesznek a farkasok.

— Ne légy olyan gyáva! korholta Laczi a kishitűt. Maga is aggódott ugyan, de hát az ijedtség nem segít rajtuk, legföljebb csak árt nekik; ezt belátta bölesen. — Utközben szépen megvacsorálunk, — folytatta aztán, másfelé törekedve irányítani gondolataikat, — ebben az egyik kis motyóban valami jóféle holmi lehet, a fráter custos kedvünkért ugyancsak megdezsálhatta az éléskamrájukat, — elcsitított gyomorral mindjárt jobb kedvünk lesz. Aztán előbb-utóbb csak kell találnunk valamelyes utbaigazítót, egyenesen ki csak nem megyünk a világból!

Biz ők lassan meg is vacsoráltak, a homály is egyre borult, de még mindig semmi biztató jel, csak az egyhangu, végtelen fehér sík, melynek körvonalai az est leszálltával egyre szűkebbre, közelebbre szorultak.

Egyszer csak Miska elkiáltotta magát:

— Ide gyertek; láttam valamit!

Legmagasabb volt köztük, legmesszebb nézhetett körül s most neki iramodott egy irányban néhány lépést, ott megállt s lenézett merően a hótakaróra.

— Ezek nyomok, emberi nyomok! Itt mentek el; már a hóesés után lehetett, mert élesen látszik minden csizmatalp benne.

— Hahó, jól vagyunk már, ugrándozott Hanzsi. Kell a közelben valami emberi lakásnak lenni; ilyen időben gyalog nem megy senki messzire.

— Igazad van, Hanzsi. Most hát csak egyre a nyomok után; a merre azok mentek, nekünk is ki kell bukkannunk valamerre.

Lépkedtek szépen, elég friss erőben a nyomok mellett. Egy darabig semmit sem szóltak. A legközelebbre várt pihenő helyről álmodozott mindegyik.

Hanem Miskának mintha nem tetszett volna valami. Egyre merőbben figyelte a nyomokat,

lejobb hajolt hozzájuk végre bosszusan dobantott lábával s társaira kiállt:

— Álljatok meg! . . . De nem, hisz ez gondolatnak is borzasztó lenne . . .

— Mi az? mi az? tudakolta tőle a másik kettő.

— Adná az Isten, hogy ne lenne igazam, . . . de csak nézzétek meg jól ezeket a nyomokat. Hány lábat láttok egymás mellett?

Megolvastak. — Hatot!

— Tehát itt három embernek kellett járni egymás szélében.

— Igen ám, de a talpak mellett furesa lyukak is vannak mindenütt, mintha botokkal ütötték volna . . . vette észre Laczi.

— Hisz az a baj! Nézzük meg most a nyomok nagyságát, mintha nem is felnőtt emberek csizmái hagyták volna . . .

— Próbáljuk meg, álljunk bele!

A mint voltak egymás szélében, nagy óvatossággal beleléptek a nyomokba.

Valamennyiből egyszerre tört ki a keserű, lehangelő meglepetés szava. Hanzsi ijedten kapkodott üstökéhez, mint a rossz tanulók szoktak, mikor valamit nem tudnak hirtelen felfogni. Laczi meredt szemekkel bámult maga elé. Miskából tört ki legelőbb a méltatlankodás.

— Jézus Máriám! Nem akartam hisni, mikor az előbb eszembe jutott, de most már világos, mint a vakablak.

— Jaj, jaj! kiabált Hanzsi. Ezek a mi magunk nyomai!

Laczi ránczolt szemöldökkel töprengett.

— De biz ez boszorkányság! Hogyan kerülhetnek a mi nyomaink ide! Itt magunk előtt csak nem jártunk.

— Pedig hiába, már az ugy van, bólongott Miska. No gyönyörű história! Mentünk egy egész napot és most ott vagyunk, a hol elkezdtük.

— Te, jutott Hanzinak valami az eszébe.

Hátha itt vagyunk valahol a monostor körül. — Ugyan ne beszélj sületleneket, riadt fel Laczi.

— Ne bánts, Laczi, nem is olyan sületlen, a mit Hanzsi mond. Emlékszel mit beszélt tegnap este az egyik páter? Hogy az ember, ha nem látja maga előtt az irányt, egy kicsit mindig balra megy. Alighanem úgy jártunk mi is. Mentünk egész nap, mindig egy kicsit balra, később úgy belejöhettünk az egyenesül való eltérésbe, hogy a rendesnél is jobban elhajoltunk, . . . mentünk, mentünk . . .

— Karikába mentünk; circulus vitosus, hiszen tanultuk, Laczi, — nézett elkeseredett képpel Hanzsi a pajtásaira.

— Nem, ezt én nem tudom felfogni, ez abszurdum! pattogott Hanzsi.

— Ha hiszed, ha nem azért csak ott vagy, a hol a berzenczei cserepes a kordéjával; mikor elaludt a kocsin, vissza felé fordították, aztán a városi vásár helyett otthon ébredt fel, Berzenczén.

— De bennünket nem fordított senki vissza, szilajkodott Laczi még mindig.

A mint azonban továbbmentek, ő is meggyőződött róla. Tényleg, ugyanazok a nyomok voltak; egy helyütt egy kis papírból való aranyos csillagoeskát találtak, a mely Miska koronájáról válhatott le.

— Akkor ne menjünk tovább erre, mert még egyszer visszakerülünk!

— Jó, jó, de már most merre?

Nagy kérdés volt, a mire ismét csak Miska praktikus esze adta meg a kellő feleletet.

— Tudjátok, ha igaz, a mit a páter mon-

dott, a minthogy úgy is látszik, akkor mi egyre balra tartottunk. Tartsunk most kissé jobbra, az lesz a helyes irány.

Hanzi bámulva nézett rá.

— De okos gyerek vagy te, Miska! Miért nem jársz te iskolába!?

Miska némi fölényvel nézett le a kis gyerekekre.

— Azért, hogy legyen olyan buta paraszt is a világon, a ki az iskolákban elcsavart fejű diákoknak megmutatja a helyes utat.

— No, addig ne henczegj, Miska, a mig csakugyan rá nem vezetsz a jó utra. Akkor nem bánom, összeszidhatsz! duzzogott Hanzsi a kemény feleletre.

Megindultak a nyomok irányától jobb felé, nem minden szomorúság nélkül tekintgetve vissza haszontalan utjuk néma tanujeleire: a homályban elvesző nyomokra.

— Ebben az irányban meg kell lelnünk előbb a gémes kutat, aztán a karámot, végre a pátteleki majort, emlékezett vissza a custos szavára Laczi.

— Ha valamelyiket el nem kerültük már. Okoskodott bele Miska.

— No, én igazán haragudnám, ha a pátteleki majoron is tul lennénk s a sötétben egyszer csak beleütnök az crrunkat Kecskemét város falába!

— Ne homolj, Hanzsi! Fogsz még pityeregni is! — utasította rendre bosszusan Laczi a gyereket.

A napi vándorlásnak vége az lett, hogy az épületes beszélgetés után csakugyan rá bukkantak az elhagyott karamra.

(Folytatása következik.)

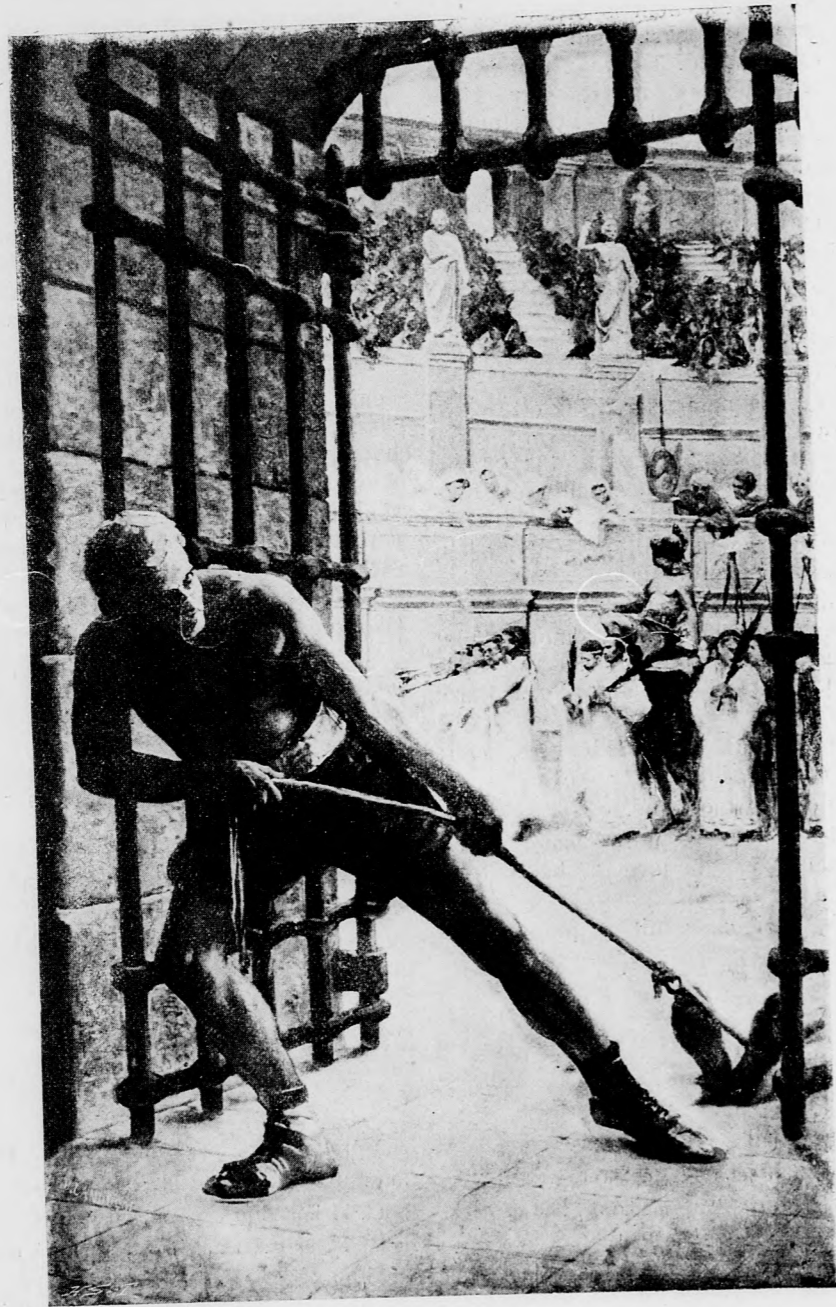
E M L É K.

(Márczius 8.)

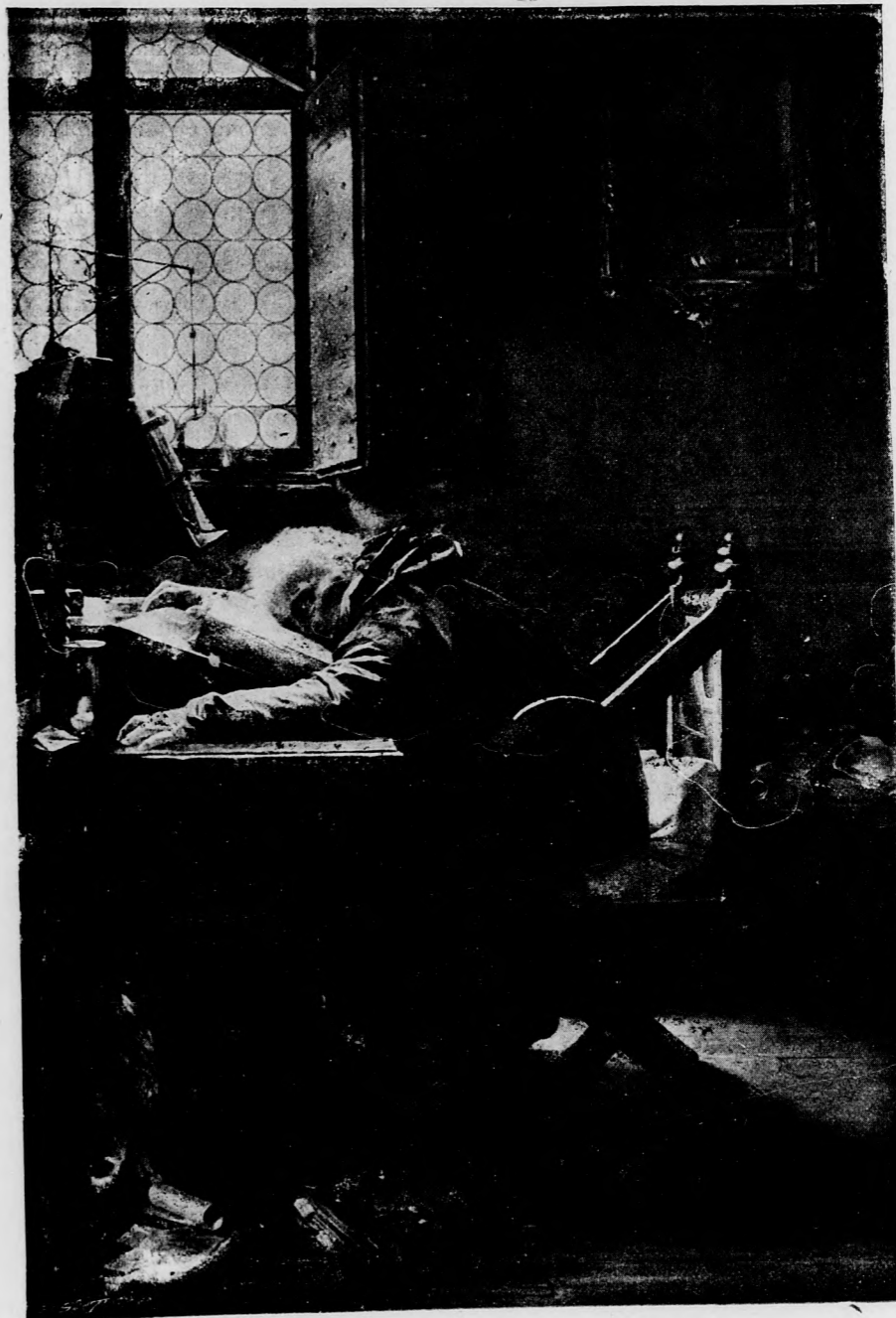
Fűza lehajló galyja alatt kis sir feketélik,
Rajta virág nyílik, hült tetem erjed alatt;
Fent, a fa lombja között vidám madarak csicseregnek,
Zengenek újra tavaszt, életet és vidulást.

Lent örök éjszaka leng körül és hosszú, szomorú csend,
Nincs már több tavasz ott; sirba vezet a remény . . .
És te, ki mint ifju egy éve, hogy égbe vitettél,
Hallod-e bús szavamat, most, szomorú napodon?

Ifj. Csiky Kálmán.

POST LUDUM.
— A florenzi kiállításból. —

PETRARCA.
— A florenzi kiállításból. —

Balassi és Petőfi.

— A «Tanulók Lapja» számára. —

Lehetséges-e, hogy két különböző felfogású, különböző műveltségű kornak egyenlő, vagy legalább hasonló gyermekei legyenek?

Ha csak az embert vesszük tekintetbe, az egyenlőség lehetetlen, a hasonlóság pedig igen csekély lesz. S ha még is találunk egyeztetni mi teszi őket hasonlókká? A körülmények véletlene mellett, bizonyára az az egyező pálya, mely két egyforma tehetség mellett, csak egyenlő gyümölcsöket hozhat. Mind a mellett soha sem szabad a hasonlóságot az egyenlőséggel összetéveszteni, mert ez is csak nagyobb, főbb és minden esetre kissé mesterségesen összedett jellemvonásokban található és éppen ezért legyen feladatunk egyik elmaradhatatlan jelzője: a nagy vonásokban való rajzolás.

A magyar irodalom fejlődésének közep korában találkozunk az első nagy lyrikus alakjával Balassi Bálinttal. Ezen jeles költőnél már csak annál inkább kell hosszabban megállapodnunk, mert szemünkbe fog ötleni azon hasonlóság, mely közte és legkedvesebb, legnagyobb lyrikusunk, Petőfi között van.

A hazánk gyászos elbukására következő években, pártokra osztott a vérvesztéséből amúgy is gyöngye ország. Szívében a hazának a török; harc a jelszó minden ajkon, szabadság, függetlenség vágya minden kebelben. A nemzet egy új, boldogító katasztrófa felé néz, mely magával hozza egy ország legfőbb vágyát: a szabadságot. E kor gyermeke Balassi Bálint.

Nemsokban különbözik ettől a kortól az, melyben Petőfi született. Csak németet, osztrákot kell a török helyébe tennünk s a régi állapotokat fogjuk hamvaiból kikelni látni a maguk leggyászosabb valóságával. Járom, bekeblézési vagyis kegyetlenségeknek hosszú sora itt is megvan, mint e két hasonló nép elmaradhatatlan jellemzői.

Itt is meg van hazánk régi átka: a legveszedelmesebb időkben való egyenetlenkedés. Végre itt is kitörőben van egy mindent magával ragadó koreseménynek hamú alatt lapangó lángja.

Ha a két költő ezen hasonló korszakokban nem is játszik egyenlő szerepet, megegyezik ama lángoló hazaszeretetük, melynek szent oltárán szerelmet, vért és életet áldoznak.

A két költő egyik fő jellemvonása az, hogy költeményeiket egyenlően tekinthetjük életrajzuknak. Ezen jellemvonásból kiindulva gyűjt-

hetjük össze azon adatainkat, melyek a két költő hasonlóságának kimutatására szükségesek.

Már ifjúságuk sok egyező vonást tüntet föl. Rajonganak a szabad természetért, legszebb idejüket a szabad ég alatt töltik el, a mint Petőfi mondja a «Gólyá»-ban.

«A puszta legmélyén» —

S ugyan abban,

Igy töltöttem vele gyermekségemet és ifjúságom javát.

vagy a mint Balassi egy költeményében írja:

Marulus poeta ezt deákul írta, im én pedig magyarul.
Jó lovam mellett fűben való létben fordítám meg deákbul.

Mikor is vigan laknám vitéz szolgálommal távozván bánatimtul.

Sok más énekük zengi még a természet gyönyörűségeit és ezen énekből következettük, hogy imádták a szabad természetet, mivel ez gyönyöreinek boldogító érzelmét, csak ismert, megfigyelő, szerető gyermekeinek adja, ama bájtéljes ihlet képeiben, mely költeményeiből hangzik ki.

Ifjúságuknak megegyező vonása még, azon tántoríthatatlan gyermeki szeretet, melyet szülők iránt éreznek.

Es ennek meg is van a maga bizonyossága. Balassinak első munkája, melyet mint maga mondja «szerelmes szüleinek háboruságokban való vigasztalásokra» irt a «Beteg lelkeknek való füves kertecske» ez, melynek vallásos hangjával igyekezett fájdalomtól megtört anyjának szívére hatni.

Es kell-e hosszabban keresni Petőfinél ily tendenciájú költeményeket? Nem költeményeinek legszebbjei közé tartoznak-e ezek? Ki ne ismerné a «Jó öreg koreszmárost» azt a szép, kedves hangú verset, vagy szülei halálára irt megindító elegiáját, melynek minden hangja a legmélyebb, önfeláldozó gyermeki szeretetre vall.

A sors csapásai már ifjúságukban egyenlően érik a két költőt.

Mindkettőjük ifjúságának idealisztikus poezisébe csap bele a sors sujtó keze, zord realizmusával.

Családjukban éri őket az első nagy csapás. Balassi atyját fogságba vetik, kénytelen maga

előtt látni fájdalomtól dült anyját. Petőfit, kit a szegénység taszított ki a szülői házból, keserű egyenetlenkedésbe hozza a sors atyjával, ki le akarja róla venni kezeit.

Sorsuk azután sem eltérő egymástól.

Balassi életét fogságban, csatákban tölti, Petőfire is a sorscsapások egész zápora esik. Ő is küzd, csatázik az élettel — a szegénységgel. Keserűséggel szívében bolyong a leghidegebb téli időben, étlen, szomjan, fáradtságtól gyötörtén, már-már megbarátkozva a halál gondolatával és küzdése nem áll Balassié mögött.

Majd fordulat áll be mindkettőjük életében. Balassi kiszabadul a fogságból. Petőfi életére is mosolyogni kezd a szerenese, midőn költeményeinek kiadása után, anyagilag jobb helyzetbe jut.

Tavaszképen tekinthetjük ezen változást, mely életüknek zimankós tele után következett, virulni kezdett.

Életüknek még egy periodusa egyezik; és ez életük boldogságának delelő pontja: szerelmük.

Szeretnek mindketten; igazán, forrón s ezen érzelmük sok szerelemihlette költeményben talál kifejezést.

Kiválóan Balassinál látjuk ezt, mivel éppen eme költeményeivel érte el költészetének legnagyobb magaslatát, noha Petőfinél ha nincsenek is oly nagy számmal, s ha nem is ők teszik nevéssé a nagy költőt, még is jó részét teszik költeményeinek.

De ezen szent érzelmük sem talál igazi visszhangra imádjuk szívében. Mindkettő elveszti imádjottja szerelmét — Balassi életében, Petőfi halála után.

Életsorsuk aztán eltérő egymástól s csak a halálban lesznek ismét hasonlók-egyenlők.

A haza egyenlő sorsra követelt egyenlő áldozatot két hazafitól és ők megadták. Távoli földekről siet Balassi hazájának harczsoraiba s lel hősi halált. Petőfi családot, szerelmet hagy el, hogy hazájának ajánlhassa életét karját és véréit... küzd, elesik s meghal hazájáért.

(Folytatása következik.)

Az aczéltoll.

Fiatal olvasóinkkal gyakorta megszokott történni, hogy tolluk legjava irásközben fölmondja a szolgálatot. Ilyenkor nem haboznak egy pillanatig sem, sutba dobják az engedetlen szerszámot, hisz négy krajczárért öt-hat darab tollat szerezhetnek bármely boltban. De hogy is jut eszükbe, hogy apáinknak és nagyapáinknak nem ment ily kényelmesen dolguk ifju korukban! Ludtollal szántották azok még a sorokat és irásuk minősége attól függött, hogy jól vagy rosszul faragták-e meg a tolluk szarát. Mily kellemetlen és zavaró volt az, mikor a toll hirtelen «esütörtököt mondott» és gyorsan késhez kellett nyulni, mely esetleg életlen vagy pedig csorba állapotban leledzett vagy ha a tollfaragáshoz egyáltalán nem értett az ember és más szivességére kellett magát biznia! Élénken emlékeztünkben él még menyire elgyötörtük mi és tanuló társaink türelmes tanítókat, ki az egész osztály számára faragta a tollakat és végre idők folytával a tollhegyek kimetszésénél annyira elfaragcsálta hüvelykujja körmét, hogy előbb egy kis faru-daeskat kellett a tollszárba dugnia, ha éles hegyet akart kapni, mert csak is ettől függött a toll tiszta vonása.

Ép ezért nem lesz érdektelen, ha bővebb ér-

tesítést nyújtunk azon férfiról, kinek az aczéltollnak — ha nem is föltalálását — de olyatén megjavítását köszönjük, mint a hogy ma használjuk. Rövid életrajzából meg fogjuk ismerni ama régi tapasztalat igazságát, hogy a sors a fölfedezőket vagy fölmagasztalja, vagy kegyetlenül elhanyagolja. A ritkább eset az, hogy némelyek találmányaiknak busás sikerét élvezik, mindennemű tisztességet és kitüntetést nyernek, míg mások — még pedig a legtöbben — ismeretlenül, nyomoruságosan tengetik életüket, vagy elzülnek, talán egy tébolyda zárkájában fejezik be napjaikat és fáradaim gyümölcsét idegen nyereszkekdedők zsákmányolják ki.

1795 február 23-án született Kidderminsterben (Anglia) Mason Josiás. Nagyatya takács volt, atyja gyári munkás. A család nagy szegénységben élt és Josiásnak már zsenge korában hozzá kellett látnia a kereset szaporításához. Darabszámra árult az utcán kenyéret és zsemlyét, melyet ő előzetesen tuczatként vásárolt. Magától értetődik, hogy vatalami nagy nyereség nem lyukadhatott ki ebből, mindamellett Josiás annyiban használt látta e foglalkozásnak, hogy megtanulta becsülni a koránkelés és pénz értékét, úgy, a hogy ön-

magát művelte, megtanult írni és olvasni, később pedig különféle iparágak üzéséhez fogott, de sehogysem bírt zöld ágra vergődni nem azért, mintha tán hiányzott volna belőle a szorgalom és kitartás, hanem, mert túlon túl lelkiismeretes volt. Így például, mint cipész, a legjobb bőrrel dolgozott és lehetőleg kiváló munkát iparkodott nyújtani. Ígyképen azonban vagy magasabb árakat kellett kérnie, mivel vevőit elriasztotta volna, vagy pedig haszon nélkül kellett dolgoznia. E mellett elméjében folyvást találmányok tervei motoszkáltak, szüntelen új, javított alkalmatosságokon fölt feje, miközben keresete épenséggel nem gyarapodott.

Már 22 éves korában nőül vette nagybátyja leányát, kinek játékszer-gyárában foglalatostkodott. Ipja azonban csakhamar eladta telepét és Mason Jósias ifju feleségével zátonyra jutott. Bátorságát azért nem vesztette el. Irgalmas szamaritanust talált bizonyos Heeley ur személyében, kit ő nem ismert, ki azonban titokban megfigyelte a szorgalmas, értelmes fiatal embert és részvételre indult sorsa iránt. Leolvasta a gondokat a munkából kieső ember arcáról és egy nap az utcán megszólította:

— Ön Mason ur?

— Igen.

— Munka nélkül van?

— Igen.

— Van valamim ön számára; jöjjön velem Harrison urhoz a Lancaster utcába.

Ez utóbbi gyűrű-gyáros volt, ki Masont Heeley ajánlatára üzletében alkalmazta, mit soha sem bánt meg. Már egy esztendő múlva eladta üzletét Masonnak, ki ezt az első év jövedelmével fizette meg, a mennyiben a tőle feltalált szellemes kivitelű gépek megtízszerezték a bevételüket. Amde Mason tevékeny, merész röptü szellemének mihamar szűk lett e gyár, mely csak szerény megélést biztosított neki. Tágasabb teret keresett működése számára; azon vágy hajította, hogy oly készítményt teremtsen elő, melyet általános és örökkéig használjanak s mely ép ezért korlátlan mennyiségben, alacsony ár mellett produkálható legyen. Amit lankadatlan állhatatossággal keres az ember, meg is leli. Mason barátja Harrison, ki baráti viszonyban állott Priestley doktorral a világhírű vegyészszel, elbeszélte neki egy nap, hogy az öreg tudós arról panaszkodott, mennyire nehezére esik élemedett kora és gyöngye szeme folytán a ludtoll-faragás melyet azon tájt világszerte kizárólag használtak. Harrison hozzátette, hogy öreg barátját

meg akarja lepni, a mennyiben aczél-tollhegyet szándékszik komponálni, melyet fatartóba fog dugni. Nagy ügyel-lajjal létre is hozott egy vajmi ügyetlen eszközt, melyet a doktor ettől kezdve használt, noha nagyon kemény volt és kényelmetlenül lehetett csak kezelni. Ez 1829-ben történt és ez időtől fogva többször megkísérelték a ludtollaknak aczéltollakkal való helyettesítését, amde nagyobbára eredménytelenül.

Harrison elbeszélésére egy gondolat cikázott át Mason agyán. Mindjárt másnap utnak indult és végre egy papirkereskedőnél egy kartonlapra bukkant, kilencz aczéltollal. Harom és fél schillingbe (2 frt.) került az egész. Mason meg vett egyet, hazament és a következő reggel már három újat készített. Kettő közülök — mondja ő maga — nem ért semmit, a harmadik azonban jó, hajlékony és kellőkép hasított volt». A kilencz aczéltollas kartonlapon rajta állott a gyáros neve: Perry, Red Lion Square, London. Elküldötte neki azt a tollat. «Másnap — beszéli Mason — Perry ur fölkeresett és ettől kezdve aczéltoll-gyáros lettem». — A kezdet meglehetősen szerény volt. 1831-ben üzleti könyveinek kimutatása szerint csak 14,720 forint áru tollat adott el és tizenkét munkást foglalkoztatott. Szellemes találmányainak alapján azonban nemsokára megcsökkenthette az előállítás költségeit és egyszersmind eladási árakat; e mellett pedig oly kitünő tollakat állított elő, hogy a fogyasztás hallatlan mértékben emelkedett. Egy darab toll ára 24 krajczárról 4 krajczárra szállt alá és még további árcsökkenés helyeződött kilátásba. — 1874-ben Mason Jósias 1000 munkást foglalkoztatott gyárában, hetenkint három tonna, azaz 4.500,000 darab tollat állított elő és ez által új, nagy jelentőségű iparággal ajándékozta meg Birmingham városát.

Most már rámosolygott a szerencse Josiásnak azonban esze ágában sem volt, hogy itt megállapodjék. Az elért siker újabb tevékenységre sarkalta. A munkásfiu fejedelmi vagyonról álmodozott.

Álma megvalósítására milliók voltak szükségesek és ő ezeket meg akarta szerezni. Figyelme kiterjedt minden feltalálóra és minden új találmányra. Azon időben, mikor ő Birminghamban új iparágat alapított, két testvér, Elkington György és Henrik, megkoczkáztatta az első kísérleteket a *galvanoplasztika* terén (nem nemes fémeknek galván áram útján való meg-aranyozása és ezüstözése). Elöttük oly eljárás divatozott e nemben, mely valósággal gyilkolta a munkásokat. Arany vagy ezüst amalgámmal

— azaz e fémeknek higanyval való vegyítésével — vonták be a tárgyat; aztán az utóbbi tűzőn elpárologtatták: a nemes fém ott maradt a tárgyon, amde, higany-gázok töltötték meg a levegőt, aláásva a munkások egészségét, meg életét. Az Elkington testvérek találmánya eltüntette e veszélyt. A tárgyakat arany- vagy ezüsttartalmu oldatba helyezték, galván áramot vezettek rajta keresztül és a nemes érc szilárdan tapadó kéreg gyanánt ülepedett le a negatív sark hatásának kitett tárgyra.

Elkington testvéreknek azonban hiányzott a szükséges tüke, hogy fölfedezésüket értékesítsék. Segítő eszközeiket kimerítették a hosszas, költséges kísérletezések s ha találmányukat jölejánlították valahol, elutasították őket. Szorultságukban Mason Josiáshoz fordultak, ki barátságosan fogadta őket, megmagyaráztatta magának eljárásukat, tüstént felfogta annak jelentőségét és magáévá tette ajánlatukat, hogy szövetkezzen velük a találmány kiaknázása végett. Megnyitotta dús pénztárát és hatalmas gyár építését határozta el. Oly óriási terjedelmre nyúlt ez és oly nagy összegeket nyelt el, hogy maguk a részeselek elrémültek rajta s figyelmeztették Masont, hogy találmányuk alkalmazása csak korlátozott lehet, mivel merőben művészeti tárgyra, vázákra, érmekre, antik és modern szobrocskákra stb. terjedhet ki. Amde Mason Josiás tervei messzire ágaztak. Megmagyarázta aggódó társainak, hogy találmányuk útján a legközönségesebb fémeket be lehet ezüstözni és hogy ennek következtében eltökélte, hogy nagy mértékben, mint közhasználatu, olcsó árut fogja üzni a czink-evő eszközök ezüstözését. A nép meg fogja érteni egészségesség, csín és tisztaság tekintetében az ezüst evőeszközök előnyeit és így a legszerényebb lakásokban is helyet foglal ez a luxus, mely olyannyira óhajtott és oly kevéssé költséges. Társait könnyen meggyőzte Mason: barátai azonban mindenképen kifogásokat tettek és aggályoskodtak. Az volt az általános hit, hogy ezen új, reménytelen vállalatával, mely ily rengeteg összeget nyel el, tönkre teszi magát. De Mason nem tántorodott meg; nagy előzékenyen hallgatta meg a kifogásokat és csak annyit felelt, hogy gyára fölépülése után árucarnokokat és kiállító üzleteket alapít gyártmányai számára Londonban és Liverpoolban. Azt hitték, hogy megőrült, mikor a legügyesebb munkásokat, a legelső művészeket és rajzolókat szerződtette, hogy vállalatát a legóriásibb mértékben folytassa. A londoni világkiállítás tanuskodott a mellett,

hogy várakozásaiban nem csalódott: fényes diadala volt az Elkington és Mason házának. Néhány év alatt megtérültek az utóbbi évek kiadásai és vagyona tetemesen gyarapodott. 1858-ban elég millióval rendelkezett már arra nézve, hogy élete álmát megvalósítsa.

Miután a maga és neje számára egyszerű igényeiknek megfelelő összeget félre tett, óriási vagyonát jótékony czélokra fordította. Már vesződséges ifju korában élt szívében a vágy, hogy megszerezze amaz eszközöket, melyekkel segítségére léphet azoknak, kik az ő módjára szegényen és elhagyatva küzdenek a balsorssal. Gondolatban már ki is osztogatta a milliókat, melyeket még nem birt. Midőn megházasodott, közölte emberbaráti terveit hitvesével, ki nemes gondolkodásával még buzdította őt abban. Legelőször nevükről elnevezett árvaházat alapítottak Birminghamban, mely mintegy nyolcz millió forintba került. Azután Elkingtonban menhelyet alapítottak szegény öreg asszonyok részére és végre Birmingham tudományos nevelő-intézetet ajándékoztak meg, melynek építése és rendezése egy-maga 2 millióba került. Alapkövét maga Mason tette le nyolczvanadik születés napján és ez alkalommal tartott beszédeben fölidézte a maga elhanyagolt gyermekségét, ifju korának keserves megpróbáltatásait és férfi kora sikereit, melyek megengedik neki, hogy zsenge álmait késő aggságára megvalósítsa. Beszédét e szavakkal végezte: «Mindezt azért mondtam el, hogy meggyőzzem hallgatóimat, hogy a bizalmat soha nem szabad elvetni. Isten megáldotta fáradozásaimat, gazdaggá tett engem. Természetes és méltányos az, ha neki köszönt javaim legnagyobb részét arra fordítom, hogy megadjam másoknak a segítő eszközöket, melyek által valamire vihetik és el-sajátíthatják azt a műveltséget, mely belőlem hiányzott. Egész életem folyamán arra áhítottam, abba helyeztem büszkeségemet, hogy ezen óhajom megvalósuljon. Adja az ég, hogy művem hasznos és termékeny legyen s saját gyermekeim hiányában élvezhessem ama boldogságot, hogy hozzájárultam ahhoz a munkához, mely jövendő nemzedékek útjait egyengeti».

A hálás lakosság érzelmeivel egybehangzólag. Viktória királynő baronet-i méltósággal ruházta föl a kidderminsteri takács unokáját és korára meg szerénységére való tekintettel fölmentette a szokásos czeremoniák és az udvarnál való megjelenés etikettjének terhe alól.

Az én házmester barátom.

A «Tanulók Lapja» számára.

Minthogy kora reggel Mózsi barátom városrészében voltam, gondoltam, hogy felmászkalok az ő büszke ötödik emeletére és megszorítom hü barátai kezét.

Kiáltásaim, esengetéseim és kopogtatásaim viszhang nélkül hangoztak el.

Bizonyára nincs itthon.

Nem tudtam kibékülni távollétével, mert ilyen jókor nem szokott felkelni.

Talán meghalt? . . .

Szegény fiu! Oh! nem, azt megtudtam volna.

Lebotorkáltam az emeletről, remélve, hogy a kapus majd felvilágosít.

Nagy meglepetésemre éppen Mózsit találtam a kapus lakásában.

Kényelmesen ült egy vén karosszékben és hirlapot olvasott.

A mint rám pillantott, a szégyen bibor pirja borította arcát és a szemmel látható restelkedés fátyolozta be hangját.

Az első üdvözlések után:

— Kerestelek — mondám — és nem találalak meg.

— Természetes, mert én itt vagyok.

— És mit csinálsz te itt?

— Hogy itt mit csinálok . . . hogy itt mit művelek . . . én végzem a . . . most e ház kapusa vagyok!

Ha mókás embernek ismertem volna, nem gondoltam volna egyébre, mint egy kitűnő tréfára.

De Mózsi barátomnak, a VIII. kerület legkomolyabb lakosai egyikének állítása hihetőnek látszott.

Különben nem kérte magát és megmagyarázta furcsa átváltozását.

Egy rövidke pénzzavar ejtette zsákmányul: Mózsi barátom tartozott 3 negyedévi házbérrel.

Hozzászokott helyzetéhez, sőt aggodalom nélkül gondolt arra, hogy a közelebbi negyedévi házbér fog reá nehezedni újabb hátralékkal (egyelőre áprilisig, mikor az 5-ik részlet fogja nyakon ütni) midőn, december 15-ike felé, házi ura látogatta meg.

Ez a szeretetre méltó ember nagyon előnyös ajánlattal kínálta meg.

— Uram! ön háromnegyed évi házbérrel tartozik nekem. Néhány hét múlva a 4-ikkel fog még adósom lenni. Elhatároztam, hogy elretentő példát mutatok fel és önt kidobom az utcára azzal a néhány ruhadarabbal, melyeket a törvény miatt nem vehetek el öntől. A többit nyilvános árverésen fogom világgá szórni.

Szegény Mózsi barátom elsápadt azon gondolatra, hogy jó könyveit és szép faragványait elfogják licitálni.

— Nem teheti meg ezt! sóhajtott barátom.

— Valóban — röhögött a vérszopó — talán restelleni fogom?!

Azonban midőn észrevette a szegény fiu mély fájalmát, a vén kapzsi meggondolta a dolgot.

— Ha ön annyira ragaszkodik holmijához, fogadja el ajánlatomat . . .

— Akármit, a mit csak kívánni fog!

— Még ma este elbocsátani szándékozom tolvaj házmesteremet; foglalja el helyét!

— Én, házmester! . . .

— Miért ne? Inkább tűrjünk el mindent, minthogy szegény háziurakat megkárosítsuk! . . .

Nohát, ön házmester lesz, semmi sem könnyebb, mint a lakások fekvésének megtanulása, hogy Péter az első emeleten balra, Pál az 5-iken a folyosó hátsó részében lakik stb. Nos hát, beleegyeznek-e?

— Legyen!

— Itt van január elseje, akkor elfoglalhatja. Új-év reggelén meglehető somma pénzt fog kapni és akkor képes lesz, hogy fizetésbeli kötelességének eleget tegyen.

Barátom elfogadta.

És a derék fiu, hogy könyveit és faragványait megtarthassa, odajutott, hogy kaput nyit olyan embereknek, kik bizonyára még kis újját sem érik fel.

Alfonse Allais után francziából

Becsék Imre.

Márczius 15.

A budapesti V. ker. felsőkereskedelmi iskola «Széchenyi» önképzőköre márcz. 15-én d. e. 10 órakor tartotta ünnepélyét, melyet Aranyosi Miksa igazgató nyitott meg s ismertette a nap jelentőségét. Glück Dávid szavalta Petőfi «Talpra magyar»-ját s végül Fischer Márton felső o. t. pályanyertes művének felolvasása következett.

A debreceni ev. ref. főiskola tanuló ifjúsága márczius idusát nagy lelkesedéssel, szép számu közönség jelenlétében ünnepelte meg. Az ünnepély első fele a főiskolai Oratorium termében folyt le, melyet az ifjúsági énekhar éneklése kezdett meg. Majd Csiky Lajos theologiai tanár hazafias imája következett s utána az énekhar adta elő Kölcsey «Hymnusz»-át. Mácsai Sándor tanár ur vezetése alatt. Dr. Bartha Béla jogtanár olvasta fel lendületes emlébeszédét, melyben részletesen fejtegette a sajtószabadság előzményeit és következményeit. Ezután Bagaméri Károly theol. szavalta Kun Béla joghalgató. Márczius 15» cz. szép költeményét. A délelőtti ünnepélyt a «Szózat» éneklése zárta be; az öreg «48-asok» közül nem egynek köny gyült szeméibe. Délután a főiskola tágas udvarán ment végbe az ünnepély második része, szavalatokkal felolvasással, hazafias dalok éneklése közben. Az itt összegyült tenger nép a főiskola előtt levő «Emlékkert»-be vonult, hol a «Talpra magyar»-t szavalták s hol az ifjúság megkoszorúzta a debreczeni csatában elesett hősök emlékére emelt «Oroszlán-szobrot». Az agg honvédek tépett zászlójukkal itt is részt vettek.

Az egeri kath. főgymnásium az idén is megtartotta szokott márcz. 15-iki ünnepségét, melynek műsora a következő: «Nemzeti hymnusz» előadta az ifjúsági énekhar. «Nemzeti dal» Petőfitől, szavalta Nagy Antal 5. o. t. «Márczius 15-ike» Jakab Ödöntől, szavalta Nagy János 7. o. t. «Márczius 15-ikén» Rudnyánszki Gyulától, szavalta Barsi István 7. o. t. «Hymnusz» előadta az ifj. énekhar. Rákóczi induló előadta az ifjúság énekara.

A halasi ref. főgymn. márcz. 15-iki ünnepének programja: Megnyitó. Szózat, énekelte az ifj. énekhar. Ezredik év, Lampert G.-től, szav. Bürgner Á. 7. o. t. Kossuth dal, énekelte az ifj. énekhar. Az ifjúsághoz. Rudnyánszki Gy.-től szav. Megyeresy B. 7. o. t. Dalok, előadta az ifj. zenekar. Pályanyertes. művek jutalmazása. Hymnusz, énekelte az ifj. énekhar. Szózat, énekelte az ifj. énekhar. Talpra magyar, Petőfitől szav. Megyeresy B. 7. o. t. Rendületlenül Aranytól,

szav. Bürgner Á. 7. o. t. Kossuth dal, énekelte az ifj. énekhar. Petőfi visszatér, Várad A.-tól szav. Kiss T. 8. o. t. Dalok, előadta az ifj. zenekar. Hymnusz, énekelte az ifj. énekhar. Elnöki záróbeszéd, tartotta: Mosgay Gyula 8. o. t.

A hajdu-böszörményi ev. ref. gymnásium Márczius 15-ikét a következő műsorozattal ünnepelte: «Isten áld meg a magyart» énekelte a gymn. énekhar, ezután Fényes Barna 5. o. t. szavalta nagy sikerrel a «Nemzeti dal»-t (Petőfi)-től Kozma Sándor igazgató mondott szép alkalmi beszédet, Haas Géza 6. o. t. szavalta «Előre» czimű költeményt Tóth Kálmántól, végül a «Lengyel Hymnus», énekelte a gymn. énekhar. Mindezeket isteni tisztelet előzte meg.

A késmárki lycumi magyar önképzőkör az ifjúsági ének- és zenekar közreműködése mellett az 1848-iki márczius 15-ike emlékére ünnepélyt rendezett, következő műsorral: Rákóczi-induló, előadta az ifjúsági zenekar. «A haza veszélyben van» A honvédsereg megalakítása, irta és felolvasta Koczogh András, 8. o. b. t. Szózat énekelte az ifjúsági énekhar. Ezer év márcziusa. Költemény Bartók Lajos-tól, szavalta Vajó Sándor, 7. o. b. t. Talpra magyar induló, előadta az ifjúsági zenekar. Népdalgyűlés, énekelte az ifjúsági énekhar. Hódolás, előadta az ifjúsági zenekar. Hódolás. Költemény Pósa Lajostól, szavalta Duda Árpád, 8. o. b. t. Marseillaise, énekelte az ifjúsági énekhar. Örök harcz. Költemény Pósa Lajostól, szavalta Vajó Sándor, 7. o. b. t. Rákóczi-induló, előadta az ifjúsági zenekar.

A keszthelyi kath. főgymnásium kebelében alakult «Helicon» önképzőkör ifjúsága kegyeteljesen ünnepelte meg márczius 15-ét a következő programmal: «Talpra magyar» énekelte a főgymnásiumi énekhar. «A magyarok Istene» Petőfi Sandortól, szavalta Steffler Lajos 8. o. t. «Ünnepi beszéd» tartotta Sipos Géza 8. o. t. «Milleniumi hymnusz» énekelte a főgymn. énekhar. «A honvéd emléke» Lampert Gézától szavalta Gramling Elemér 8. o. t.

A szabadkai főgymnázium 1897 márczius 15-én tartott ünnepélye. Az ünnepély félkilenc órakor vette kezdetét. A műsor első pontja a «Hymnusz» volt, a melyet az intézet énekara adott elő nagy sikerrel. Ezután Bakacsi János 6. o. t. szavalta Petőfi «Nemzeti dal» cz. költeményét. Haverda M. igazgató ur felolvasásában méltatta a nap fontosságát, elmondta annak előzményeit s történetét. Lövy Bodog 7. o. t. szav. Petőfinek «A magyar ifjakhoz»

cz. költeményét. Végül az énekkar a Szózatot énekelte.

A *szatmári* kir. kath. főgimnázium «Kazinczy» önképzőkörre márcz. 15-ének emlékére nagys. Sziber Ede tanker. főigazgató és nagy-számú közönség jelenlétében díszgyűlést tartott a következő programmal: «Hungária» énekelte a főgymn. énekkar. «Nemzeti dal» szavalta, Jászsai Jenő főgymn. 8. o. t. Petőfi hazafias költészete, felolvasta Brüder Albert 8. o. t. Zongora játék Tanódy Endre 6. o. t.-tól Már-czius 15 felolvasta Lakatos Géza 7. o. t. Élő szobor Vörösmartytól, szavalta Verebi Antal 7. o. t. Főjegyzői jelentés Hatvani Béla 8. o. t. «Föl vitézek» induló, énekelte a főgymn. énekkar.

A *trencsényi* kir. kath. főgimnázium ifjúságának az 1897-ik évi márczius hó 15-ik napján rendezett ünnepségének műsora: Himnusz, énekelte a főgimnáziumi énekkar. Megnyitó beszéd, tartotta Bangha Aurél 8. o. t., a főgimnáziumi «Gyakorló Iskola» elnöke. Nemzeti dal Petőfőtől, szavalta Bienenstock Mihály 8. o. t. Néhány szó márczius 15-éről, írta Klein Samu 8. o. t. felolvasta Krehnyai Béla 8. o. t. Régi könyv, Várady Antaltól, szavalta Kubinszky Leó 8. o. t. Kurucz dalok, Káldytól, énekelte a főgimnáziumi énekkar. Petőfi forradalmi költészete, írta Bangha Aurél 8. o. t. felolvasta Tribusz Béla 8. o. t. Márczius 15., írta Klein Samu 8. o. t., szavalta Grün Pál 7. o. t. Szózat, énekelte a főgimnáziumi énekkar.

IRODALOM.

Longfellow költeményeiből. Fordította Szász Béla. Longfellow nevét az amerikai költők közül leginkább ismeri Európa. Nagyobb elbeszélő munkái közül az *Arany legenda* és *Hiawatha* magyarul is megjelentek, lyrai költeményeiből pedig évtizedek óta fordítgatnak, különféle lapokban elszórva. Szász Béla veterán költőnk, kit lapunk büszkén nevezhet kedves munkatársának, már régóta foglalkozott Longfellow verseinek áttüzetésével s most terjedelmes kötetben foglalja fordítmányait össze, megtoldva két lyrai drámával. (*Makkabeus Judás* és *Pandóra*.) E gyűteményből tisztára megismerhetjük Longfellow költői egyéniségét. A legfinomabb költő ő, ki valaha élt, kedélye nőiesen gyönyéd, perzselő szenvedélyek nem bántják. Hangja ennek megfelelően lágy mint az aeol hárfá hurja, de ép azért sokszor monoton. Költészetében tulnyomó a reflexiv elem, a természetnek egyes mozzanatait, melyek más szemében holtaknak tetszenek, az ő érző lelkét megihletik és hangulatos gondolatokat termelnek. Szép példák erre nézve *A virágok*, *Egy napsugár*, *A híd*, *A nyitott ablak*, *Az arany ha-*

tárkö című költemények. A misztikushoz föltöbb nagy a vonzódása, mi az ő puritán vallásos lényéből magyarázható meg. A hit tényleg nagy szerepet játszik Longfellow költészetében, számos költeményét hatja át az erkölcsi elvek fontosságának hangsúlyozása. *Makkabeus Judás*-ban ezen öt felvonásos lyrai drámában is ily fajta ethikai emelkedettség lengedez és kenetes szolozsma («Deposuit potentes de sede et exaltavit humiles») ad alapot e kötet legszebb gyöngyének, a *Szicíliai Róbert* király című legendának. Múltán csatlakoznak ehhez *A régi óra*, *San alphon* és *A falusi korács* című magvas költemények.

Magának a fordításnak sikerét már eleve biztosította azon körülmény, hogy Szász Béla végezte, kinek gyöngéd, tiszta és minden ízében költői kedélye annyira rokon a Longfellowéval. Sohasem esik a jelenlegi, első sorban technikai kiválóságra törekvő műfordítás eredendő hibájába: hogy a gondolatot a külső alak kedvéért föl-áldozza. Viszont pongyola sem lesz soha. Nyelvében kellemesen lepik meg az olvasót néha az ódonos magyar szójárások. Szóval Szász Béla valóban művészt nyújtott s ezt a Kissfaludy társaság, e kényes igényű irodalmi fórum is elismerte azzal, hogy a kötetet kiadta.

— r. —

Szerkesztői telefon.

Rotter Rudolf. Tartsa meg magának. — **Schvarecz Izidor.** Forduljon kérdéseivel Hangos Antal kávvintéri könyvkereskedéséhez. — **Lupis Gyula.** Szerelmes versek számára lapunk hasábjai a legridegebben elzárt területet képezik. — **Lackota Máttyás.** A kiadóhivatal el fogja küldeni a hiányzó számot. — **Gayer Gy.** Gyulai Pált a főrendiház újjászervezése alkalmával, 1885-ben jegyzőjévé is választották. — **Aliquis.** Ha Jókai előre sejtí, hogy regénye önt versírásra serkenti, talán sohasem írja meg «Varchonitáit». — **Várkonyi Rezső.** Lelkesülésének örvendünk, de ilyen közvetítésekre elvből nem vállalkozhatunk. — **K. H. Székesfehérvár.** Az esetet könnyű szerrel megmagyarázhatja magának. Fordításra egyáltalán nem volt pályadíj kitűzve s így dolgozata nem is szerepelhet pályamunka gyanánt. Mivel esetleg bevált, hoztuk. — **Róth Ottó.** Tudósítást mindig küldhet. Csak annyit kell megfajtenni, a mennyit tud. — **Falvy József.** Szerkesztői üzeneteinknek igazi «tengeri kigyó»-jává lett már e kijelentés, melyet most — Isten tudja hányszor, — ismételnünk: Szerelmes verseket nem közlünk. — **Konecsny Béla.** Pályamunkát már nem fogadunk el. — **N. B. Semmitmondó dolog.** Tessék jobban megválasztani a fordítandókat. — **Kocsis József.** Legyen csak nyugodt, dolga rendben van. Buzgóságaért fogadjunk elismerésünket. — **«Leuconoehez.»** Egyike Horatius azon dalainak, melyeket jó és rossz fordítók agyon nyúnek. Ön nem tartozik az első osztályhoz: legyen ennyi elég.

«Kosmos» müintézet nyomása. Budapest, VI., Aradi-utca 8.

TANULÓK LAPJA

A nmélt. vallás- és közoktatási miniszterium által 1896. május 26-án kelt 26803. sz. alatt

A KÖZÉPISKOLAI IFJUSÁG SZÁMÁRA AJÁNLVA.

Előfizetési árak:
Egész évre ... .. 4 frt.
Fél évre ... .. 2 frt.
Negyed évre ... .. 1 frt.

Megjelenik minden vasárnap.

SZERKESZTI:
Dr. RUPP KORNEL
főgymnasiai tanár.

Kiadja a „Kosmos” müintézet, kő- és könyvnyomda és hírlapkiadó részv.-társ.

SZERKESZTŐSÉG:
Budapest, IX., Soroksári-utca 31.
KIADÓHIVATAL:
Budapest, VI., Teréz-körút 23. sz.
KÉZIRATOKAT
nem adunk vissza.

Tanulmány-utak.

Kisütött a tavaszi napsugár és vele — megkezdődnek az ifjusági tanulmány-utak. Mult hó 23-án keltek a nagyváradi diákok útra, messze keletre, a napokban indulnak a székesfehérváriak Olaszországba és nemsokára a budapesti gimnazisták mennek az Alduna tájára.

«Tanulmány-út!» Ki ismerte e fogalmat még nem is oly nagyon régen ezelőtt? A századelő diákjai még nem voltak ily boldog helyzetben. A közlekedés czammogó ólomlábai és a viszonyok sajátos gátjai szárnyát szegték akkoriban az utazhatnékságnak. — Az ország-nak két, egymástól messzeeső vidéke külföld számba ment. Az apák végrendeletet csináltak, ha a harmadik vármegyébe kényszerítette őket valamely mulaszthatatlan ügy és szinte olyféle rezignációval pakkolták föl tanulás végett idegenbe menő fiaikat a postakocsinak nevezett Noé-bárákájára, hogy ebben az életben aligha látják egymást. A «világlátás» egyik kedvelt módja volt, hogy a diákokat «cserébe» adták: az alföldi gyerek ment Kassára, Lőcsére vagy Pozsonyba német szót tanulni, a sváb gyermek pedig az ő helyét foglalta el valamely tőzs-gyökeres magyar városban. Nagy időbe telt, míg a külföldi egyetemeken tanuló magyar ifjak hazaszakadtak abba a pátriába, melyen kívül «non est vita».

És a mai diákok? Őket egy szép este beszállásolják a kényelmes vasúti kupéba s másnap reggelre már idegen országban virradnak föl. Oh, gőz és villamosság és a közlekedésnek hihetetlenül alkalmas meg öleső eszközei! Ezért is kivált az utolsó időkben szerföltött módiba jöttek a «tanulmány-utak». Tan-

nárok vezetése alatt a tanulóifjak és velük tehetős uri társaságok útra kelnek, hogy lássanak, tapasztaljanak.

Sokan vannak, kik elvből ellenségei az ilyen utazásoknak. Teljességgel értelmetlennek tartják mindahányan és az tartják, hogy a tanuló ifjuságnak nem annyira használnak, mint ártnak, a mennyiben az oly rövid idő alatt szerzett benyomások gyorsan elmosódnak és csak az ismeretek felületességét eredményezik. — Pedig kézenforgó, hogy az ilyen vélekedés alaptalan. Az ifjusági tanulmány-utak jelentősége rendkívül nagy és a nevelés mai iránya mellett hatalmas elterjedést és jövőt lehet nekik jósolni. A jelenkor fölvilágosult jelleme tökéletesen kiüzi a tulságos abstrakciót a tanításból és ismeretszerzésből. *Szemléltetés* és iehetőleg közvetlen *tapasztalás* a jelszó. Lehetetlen, hogy magva legyen az olyan tudásnak, melynek csupán hallomás és pusztán betű utján való közvetítés az alapja. Bizonyos mértékű realizmus és legfőképen gyakorlatiasság nélkül az eszméi tudás oly alkotmány, mely egy kis megbolygatás után tőstül összeomlik.

Ez okból küldik a szakembereket tanulmányozás végett oly földekre, hol szakjuknak minden csinját-binját és az egésznek tökéletességét észlelhetik. A jogász Oxfordot, a technikus Zürichet, a nyelvész Bécsét vagy Berlint, a festő Münchent vagy Rómát, a kereskedő Hamburgot vagy Triesztet keresi föl. A magyar közoktatásügyi miniszterium évente nagyobb szabásu tanulmány-utakat szervez a tanárok számára, hogy szakjukban és a tudományokban mentül jobban kiképezzék magukat.

Ily elveken és alapokon nyer jogosultságot